

מאוצרות הפרשה

וחילק אותם לשלוש. שלישי, כלומר אלף אנשים, לקח אל הקרב ממש. אלף אנשים כדי לשמור על הכלים, כלומר לשמש את הלוחמים, ואילו אלף נוספים כדי להתפלל.

ויש לשאול: הרי היו כל כך הרבה "גימלאים" בשבט, וא"כ למה בחר משה מתוך שלושת האלפים הצעירים שגייס לצבא, אלף שיתפללו... מדוע שכל זקני השבט לא יתפללו? והרי גם כל העם יכול להתפלל, ואילו האלף שגייס משה "מיותרים" כביכול?

אלא – הפטיר רבי יעקב – מכאן לומדים שרצה משה רבינו להראות, ששקולה התפילה בדיוק כמו הלחימה עצמה... ורואים כמה גדול כוחה של תפילה כפי שמובא בגמרא שכל זמן שאלעזר המודעי היה מתפלל, היה בר כוכבא נוחל ניצחונות. שהיה מבקש "ריבוננו של עולם אל תשב בדין היום". אך ברגע שבר כוכבא הרג אותו, ובכך נהפך לבר כוזיבא, נלכדה העיר ביתר. (מדשן ביתר)

וימסרו מאלפי ישראל אלף למטה וכו' (לא, ה)

הלשון וימסרו משמעו שאחרים מסרו אותם על כרחם, וביאר רש"י שלא רצו לצאת למלחמה כי שמעו שמיתתו של משה רבנו תלויה במלחמה זו.

בספר 'מכתם לדוד' מביא ביאור מחודש של ה"אמרי אמת" מגור, ששאלו אותו, כתוב בגמ', שכל מה שהקב"ה אסר לנו, כנגד זה הוא גם התיר לנו. אסר דם, התיר כבוד, אסר לנו אשת אה, התיר לנו יבמה. שאלו החסיד, איפה מצינו בתורה שהתירה לנו להלשין ולהיות מוסר. אמר לו ה"אמרי אמת", שכתוב "וימסרו מאלפי ישראל", לשון מסירה והלשנה. מה שייך כאן מסירה והלשנה? אלא שבפרשת שופטים יש את הסדר של עורכי המלחמה, מי שבנה בית ילך וישוב לביתו, וכן הירא ורך הלבב ילך וישוב לביתו, ומסבירה הגמ', זה המתירא מעבירות שבידו. יוצא שאחרי ההכרזה הזו של הכהן, הרבה מאלו שחזרו היו צדיקים גמורים שחשבו שאינם ראוים לצאת למלחמה, כי הצדיקים מחזיקים את עצמם תמיד בפחד החטא, וכמו שאמר דוד המלך "וחטאתי נגדי תמיד". ואז באו השכנים או סתם ידידים, והלשינו ואמרו על אותם צדיקים, פלוני זה שחושב עצמו לכלום וחוזר לביתו, הוא באמת צדיק וירא ה', קחו אותו לצבא. וזה הפירוש "וימסרו", שהלשינו עליהם, מסירה כזו מותרת מן התורה. (שם)

ויישבו בני ישראל את נשי מדין (לא, ט)

הגאון הקדוש רבי אברהם אזולאי זצ"ל עמד על כך, שבכל מלחמת מדין לא נזכרו "בני ישראל" אלא כאן: "ויצבאו על מדין", ולא נאמר: "בני ישראל". "ויהרגו כל זכר", ולא נאמר: "בני ישראל". "ואת מלכי מדין הרגו", ולא נאמר: "בני ישראל". ואת כל חילם בזו, ולא נאמר: "בני ישראל". אבל: "ויישבו בני ישראל את נשי מדין", כאן נאמר: "בני ישראל"! הלא דבר הוא!

ותירץ, שכאשר גברו שנים עשר אלף על אומה שלימה, היה אחד מהם הורג רבים, ולוקח שלל רב. אבל כשנכנסו ליטול את תכשיטי הנשים ולשבותן, לא היה אחד מהם נכנס ביחידות, ולא היו נכנסים אלא בזוגות, כדי שלא יבואו לידי מכשול ולידי חשד, ולפיכך מציין הכתוב ש"בני ישראל" שבו את הנשים! (מעין השבוע)

וידבר משב אל ראשי המטות (ל, ב) מדוע שונה פרשת נדרים שנאמרה "אל ראשי המטות" משאר פרשיות התורה שכתוב "דבר לא בני ישראל"? מתרץ ה"חתם סופר", על פי רוב, ראשי המטות, העסקנים והמנהיגים הם שנודרים ונשבעים ומבטיחים ולא מקיימים, הם מועדים לשונת מדבריהם ולחזור בהם מהבטחותיהם, ולכן הופנתה האזהרה דווקא להם: "לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה". (מדשן ביתר)

איש כי ידור נדר לה' (ל, ג)

הגאון רבי אליהו בן הרוש זצ"ל מחכמי צפרו שבמרוקו, דייק מדוע לגבי נדר נאמר שנודר לה', ולא נאמר כן לגבי שבועה. ופירש על פי האמור בגמרא שהנדרים חלים על דבר מצוה, מה שאין כן השבועות. שהנודר שלא יטול לולב, למשל, אסור בנטילתו. והנשבע שלא יטול לולב חייב לנטלו. וסיבת החילוק, שהשבועה היא איסור גברא, והנדרים איסור חפצא. שבנדר אסור הסוכה עליו, ו"אין מאכילין לו לאדם דבר האסור לו". אבל בשבועה אסור עצמו מלעשות הדבר, וכבר מושבע ועומד הוא מהר סיני לעשותו. וזהו שנאמר: "איש כי ידור נדר – לה'", שנדרים חלים גם על חפצי שמים. "או השבע שבועה", וכאן לא הוזכר שם שמים, כי אינה חלה אלא על דבר הרשות. (מעין השבוע)

לא יחל דברו (ל, ג) לא יעשה דיבורו חולין (רש"י), ורבותינו למדו מכאן לשמירת הלשון מכל דיבור אסור.

הרה"ג שלום מאיר ולך שליט"א מביא בספרו 'מעין השבוע' סיפור ששמע ממקור ראשון. כאבים עזים תקפו אישה בעיניה, והרופא מצא שהעורק הראשי התפוצץ. העין בסכנה, ובכירי הרופאים חששו לנתחה מפאת הסיכון הגבוה. בקושי רב נעתר פרופסור אחד לנתח, וקבע תור לניתוח. פנתה האישה אל הרבנית קניבסקי ע"ה לקבל את ברכתה, וייעצה לה: "תתחילי בלימוד שתי הלכות ליום בדיני שמירת הלשון, שזו סגולה נפלאה לכל דבר". שמעה החולה, וקיבלה על עצמה. בהגיעה לניתוח, נפעם הרופא לגלות שהעורק נסתם מאליו, נס רפואי מדרגה ראשונה! ברוב השתאותו נסע עם החולה אל הרבנית, לשמוע מפיה על התרופה המופלאה. נענתה הרבנית ואמרה: "ידוע לי אישית על מאות מקרי ישועות מופלאות בזכות הלימוד הקבוע בהלכות שמירת הלשון. אבל איני רואה בכך פלא, שהרי הצדיק ממנשסטר זצ"ל הבטיח ישועות גלויות ללומדי הלכות שמירת הלשון, שתי הלכות ליום!"...

נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמיך (לא, ב) אומר ה"משך חכמה", יתכן שאם היתה מלחמת מדין אחר מות משה, היו אומרים שכל ימי משה לא נלחמו במדיינים לפי שמושה הגן עליהם, כי היה חתן יתרו וישב במדין שנים רבות. לכן ציווה הקב"ה שיילחם בהם קודם פטירתו. (מדשן ביתר)

החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת נקמת ה' במדין אלף למטה אלף למטה לכל מטות ישראל תשלחו לצבא (לא, ג-ד)

באחת הדרשות שנשא רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, שאל: שאל: כתוב בתורה במלחמת מדין שמושה רבינו בחר שלושת אלפים איש מכל שבט,

הנותן – משל שמים נותן!

וַיִּקְרַב אֶת קָרְבָּן יְהוָה אִישׁ אִשֶּׁר מִצֵּא כָּלִי זָהָב אֲצִעְדָה וְצְמִיד טְבַעַת עֶגְלִיל וְכוּמָז לְכֹפֶר עַל נְפְשֵׁיתֵינוּ לְפָנֵי יְהוָה (ל"א, ב')

לכאורה יש להבין, מדוע נכתבה בפסוק הלשון: 'ונקרב את קרבן ה' – ולא 'ונקרב קרבן לה'?

את התשובה, נבין על פי המעשה הבא: בעיר לבוב, התגורר יהודי עשיר בשם הרצלי, אשר היה מגדולי בעלי הצדקה שבעיר. את הונו, עשה הרצלי זה ממסחר באבנים טובות, משלח יד בו עסקו גם אבותיו ואבותיהם מזה שנים, אולם מסחרו של הרצלי – פרץ ועלה באופן יוצא דופן, עד שהגיע לכדי עשירות של ממש, וככל שגדל הונו – כך הרבה הוא במעשי צדקה וחסד בעודו פותח את ידו לרווחה לכל עני ונצרך ולכל דבר שבקדושה.

באחד הימים, כאשר נתבע על ידי גבאי הצדקה ונתן בחפץ לב לטובת ענין נחוץ, שפך את ליבו וסיפר כיצד עולה בידו בנקל לפתוח את ידו ולפזר מהונו לאחרים. וכך סיפר: בהיותו צעיר לימים, כאשר החל לשלוח ידו במסחר, יצא הרצלי אל היריד הגדול, כשבאמתחתו ארבע מאות שקלי כסף. סכום לא מבוטל. את עולם האבנים והיהלומים, על נבכי סודותיו – הכיר הרצלי היטב מבית אבא, כך שהוא לא חשש לצאת אל היריד לבדו. ובכל זאת, בעמדו שם, במרכז היריד, תוך שסביבו נסגרות במחי יד עסקאות ענק בסכומי עתק – הוא הרגיש איך ראשו מסתחרר... והנה, לפתע, בעודו מנסה להבין את אשר לפניו ולהתאים את עצמו לקצבו של היריד הסוער – הגיע לאזניו של הרצלי קול בכי חרישי. בסערת היריד, איש לא הבחין באותה אשה אומללה, אולם ליבו הרחום של הרצלי לא הניח לו להתעלם מבכיה ולהמשיך בשלו כאילו לא אירע מאומה.

לפיכך, ניגש הרצלי אל האשה, בירר את סיבת בכיה, וכך נודע לו כי מדובר באשה אלמנה, אשר התחייבה להשליש סכום של ארבע מאות רובלים לנדונייתה של בתה אשר באה בברית האירוסין, ובידה אין פרוטה לפרוטה... "שנים כה רבות ציפתה בתי להקים את ביתה, גם כאשר נראה היה כאילו נגזר עליה לישוב בודדה עד שילבין שער ראשה! והנה, עתה, עד שסוף סוף מצאה את זיווגה – עלול השידוך להתבטל רק בשל חסרון מעות!", מיררה האשה בבכי, ודבריה חלחלו לליבו של הרצלי שמהיר לעשות מעשה: על אתר הוא רוקן את ארנקו, ומסר את כל אשר לו – ארבע מאות רובלים – לידה של האשה אשר פניה אורו לפתע, וברכות הורעפו מפייה ללא הרף על ראשו של הנדיב האלמוני, בו סברה למצוא את דמותו של אליהו הנביא, לא פחות... כך או כך, כעת, בהיותו חסר כל – לא היה להרצלי עוד מה לחפש ביריד, ובכל זאת, הוא המשיך לשוטט בין הדוכנים. לפתע, ניגש אליו אדם בלתי מוכר, ואמר: "יש לי הרושם, שאתה מבין בסחורה... ובכן, מה דעתך על מחורזות האלמוגים הנפלאה הזו? אתה בודאי מבין את ערכה... ובכל זאת, אמכרנה לך בתמורה לאלף רובלים בלבד, ואפילו אמתין עם התשלום עד ליום המחר!".

ואכן, הרצלי הבין היטב בטיבה של הסחורה שהוצגה בפניו... הוא ידע שהשרשרת הנפלאה שווה פי כמה וכמה מהמחיר שנקב הסוחר, ולפיכך, הוא קיבל את ההצעה בשתי ידיים... ואמנם, עוד באותו היום הספיק הרצלי למכור את השרשרת במחיר כפול ומכופל, ובסכום שנותר בידו – השלים עוד כמה וכמה עסקאות... בסופו של יום, כאשר ניגש אל מוכר השרשרת בכדי לפרוע את חובו – הציע לו הלה סחורה נוספת, בשווי של ששת אלפי רובלים, כאשר הפעם הוא מרחיב לו את זמן הפרעון עד לסוף השבוע, והרצלי מצידו לא היסס... הוא חטף את ההצעה, לקח את הסחורה, ועשה בעסקיו חיל. בסוף השבוע, כאשר ביקש הרצלי לפרוע את חובו לסוחר האלמוני, הוא לא מצא... יתר על כן, איש מבני היריד לא ראה אדם שענה על תיאורו של האיש, ואיש לא פגש מעולם סוחר שתיאורו מתאים לתיאור אותו מסר הרצלי. בלית ברירה, בשלב מסוים, אמר הרצלי נואש וחזר אל ביתו כשבידו סכום הכסף המגיע לסוחר, כשהוא מהרהר בליבו כי ביריד הבא ישוב לחפש את האיש. ואכן, כשיצא אל היריד הבא, נטל עמו הרצלי את סכום החוב מלבד המעות בהם היה בדעתו לסחור ביריד, אולם גם הפעם לא ראה את האיש ולא פגשו. כך, גם ביריד של השנה שלאחר מכן, וכך בכל שנה ושנה מאז ועד עתה... "מבינים אתם?", הטעים הרצלי והסביר לגבאי הצדקה, "אינני יודע אם היה זה אליהו הנביא או לא... אבל דבר אחד ברור, לא זו בלבד שלא הפסדתי ממעשה הצדקה שעשיתי, אלא בדיוק להיפך, כל עושרי נזקף לזכותו! כלום יש מקום להתפלא על כך שמוסיף אני עוד ועוד במעשי צדקה וחסד? הלא לזכות אלו נזקפת הצלחתי כולה!", סיים.

ואנו על פי דרכנו למדנו, שכאשר האדם זוכה לחוש בבירור כי כספו ניתן לו באורח פלא כמתת שמים – קל לו הרבה יותר להתייחס אל כסף זה ככסף שאינו שלו, ולהשתמש בכסףו ככסף של שמים – כרצון ההשגחה העליונה!

ומכאן, תשובה לשאלתנו, על פי דרכו של המושך חכמה' שהיה אומר כך: שכן כאשר שבו בני ישראל ממלחמת מדין, בה ראו ניסים גלויים החורגים מדרך הטבע – הם הרגישו בבירור כי הצלחתם אינה טבעית, אלא שמיימית מופלאה! משכך, הם הבינו היטב כי אין הם נותנים מאומה משלהם כאשר הם מקריבים את קרבן ה', אלא נותנים כביכול לו יתברך – משלו! לפיכך, מצינת התורה כי קרבנם לא היה קרבן לה', כמי שנותן משל עצמו לאחר, אלא קרבן ה' – כלומר, קרבן ממה שהיה שייך מלכתחילה לה' יתברך, ונמסר בידם כפקדון בלבד... (ללמדך – במדבר" מאוצרותיו של הרב מרדכי פריינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

רביה בקיטנה עוברת

שאלה: עשרה הורים התארגנו לעשות קייטנה עוברת, כל אחד שומר על עשרה ילדים פעם בשבועיים, וכולם שומרים כל יום משעה תשע עד אחת בצהריים, אחד מהם שומר ביום שישי מתשע עד שתיים עשרה, האם יש בזה איסור ריבית?
יסוד השאלה, דאיתא בשו"ע (יו"ד סי' ק"ס סעיף ט') אם אומר לאחד שיעבוד בחורף וכנגד זה השני יעבוד בקיץ, אם לשני קשה יותר יש כאן איסור רביית, משום שמחזיר לו יותר ממה שמלוה לו, עי' שם. לפי"ז בנד"ד שזה שיעבוד ביום שישי עובד 3 שעות, ומקבל כנגד זה 4 שעות, יל"ד האם יש בזה משום ריבית, שמקבל בשבוע הבא יותר ממה שעבד?
תשובה: לשמור על ילדים ביום שישי קשה יותר משום שיש לחץ לקראת השבת, נמצא ש-3 שעות ביום שישי שווה ל-4 שעות בשאר הימים וא"כ יש כאן שווה בשווה. ועוד שכאן הם כעין שכנים שאינם מקפידים זה על זה שמותר אפילו אחד מוסיף לחבירו (עי' רמ"א יו"ד סי' קס"ב סעי' א'), שלא דנים לפי שעה, וראייה לכך, שאם אמא אחת אומרת שהיום תוכל לשמור רק עד שתיים עשרה לא מקפידים עליה, ולכן אין בזה חשש ריבית. (הרה"ג יהודה אריה דינר שליט"א, מים חיים)

חידה שבועית

מצינו מסוימת שיש אלה אהוי אבותי ויש אלה פסחים אצרי. ואין מהלשים יש אלה הדברי בנור אלבי?
 תשובה על חידה פר"ש: הנשים אהבו את א"י יותר מן הגברים, ולכן לא נגזרה עליהם גזרת המרגלים (רש"י כ"ו, טז).
 תשובה לחידה: נדרשים 5 חתולים. אותם חמשה חתולים יכולים להמשיך ללכוד 5 עכברים כל 5 דקות למשך 100 דקות. שמות הווכים: מושי פורגס נ"י

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות שטיין – רדליך להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות
גני הדר-עמישב: משפחות גנאו – אקרמן להולדת הבן הנכד
משפחת צוריאל להולדת הבת
משפחות משה רדליך – רייזמן להולדת הבת הנכדה הגינה
משפחת באסופסקי להולדת הבן

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com